

طراحی و راهبری پژوهش در سیستم‌های سلامت

جلد اول تدوین پروپوزال و کار میدانی

کورلین ام. وارکویزر^۱، ایندرا پتمنتن^۲، آن براونلی^۳

انتشارات کیت^۴

مرکز اجرای پژوهش‌های بین‌المللی^۵
با همکاری دفتر منطقه آفریقایی سازمان بهداشت جهانی
۲۰۰۳

مترجمین به ترتیب حروف الفبا

پودمان ۷ تا ۱۰ دکتر حسن جولایی

مرکز تحقیقات ایدز، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

پودمان ۱۱ تا ۱۴ دکتر حمیرا خدام

گروه آموزش پرستاری بهداشت کودک و خانواده دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گلستان

پودمان ۱ تا ۶ دکتر مانوش مهربانی

قطب آموزش الکترونیکی پیشرفته در علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

پودمان ۱۵ تا ۲۰ دکتر محمدرضا هنرور

مرکز تحقیقات مدیریت سلامت و توسعه اجتماعی گلستان، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گلستان

ویراستاران: دکتر مانوش مهربانی، نسرين ظریف صناعی

^۱ Corlin M. Varkevisser
^۴ KIT Publishers

^۲ Indra Pathmanathan
^۵ International Development Research Center

^۳ Ann Brownlee

سرشناسه	: وارکویر، کورلین ام.
عنوان و نام پدیدآور	: Varkevisser, Corlien M.
مشخصات نشر	: طراحی و راهبری پژوهش در سیستم‌های سلامت/کورلین ام وارکویرز، ایندرا پتمنتن ، آن براونلی ؛ مترجمین حسن جولایی پودمان...[و دیگران].
مشخصات ظاهری	: قلم: راندنگار، ۱۳۹۲.
شابک	: ج. ۱ : 978-964-2818-95-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: designing and conducting health system research projects.
موضوع	: تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع	: بهداشت همگانی -- تحقیق -- روش‌شناسی
شناسه افزوده	: پاتماناتان، ایندرا، ۱۹۳۶ - م.
شناسه افزوده	: Pathmanathan, Indra
شناسه افزوده	: براونلی، آن تمپلتون، ۱۹۴۴ - م.
شناسه افزوده	: Brownlee, Ann Templeton
شناسه افزوده	: جولایی، حسن، ۱۳۴۲ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۴۲/۰۰۱
رده بندی دیویی	: ۳۴۱۳۹۰۷
شماره کتابشناسی ملی	

این اثر با همکاری معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی گلستان به چاپ رسیده است

طراحی و راهبری پژوهش در سیستم‌های سلامت

جلد اول تدوین پروپوزال و کار میدانی

تألیف: کورلین ام. وارکویرز، ایندرا پتمنتن، آن براونلی

مترجمین:

دکتر حسن جولایی

دکتر حمیرا خدام

دکتر مانوش مهربانی

دکتر محمدرضا هنرور

انتشارات رادنگار

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

چاپ: عمران

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۱۸-۹۵-۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
ب	مقدمه و سپاس
۵	معرفی بخش اول: تدوین پروپوزال و کار میدانی
۱	پودمان ۱: آشنایی با دوره
۱۰	پودمان ۲: معرفی پژوهش در سیستم‌های سلامت
۲۶	پودمان ۳: تعیین و اولویت‌بندی مسأله برای پژوهش
۴۴	پودمان ۴: تحلیل و بیان مسأله
۶۲	پودمان ۵: مروری بر متون و اطلاعات موجود
۸۱	پودمان ۶: صورت‌بندی هدف‌های ویژه پژوهش
۹۱	پودمان ۷: معرفی روش‌شناسی پژوهش در سیستم‌های سلامت
۹۶	پودمان ۸: متغیرها
۱۲۰	پودمان ۹: انواع مطالعه
۱۴۵	پودمان ۱۰: روش‌های گردآوری داده‌ها
۱۴۸	الف: مروری بر روش‌های گردآوری داده‌ها
۱۶۵	ب: طراحی ابزار پژوهش، راهنمای مصاحبه و مهارت‌های مصاحبه
۱۹۰	پ. بحث‌های متمرکز گروهی
۱۹۳	پودمان ۱۱: نمونه‌گیری
۲۲۳	پودمان ۱۲: برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری داده‌ها
۲۴۰	پودمان ۱۳: برنامه‌ریزی پردازش و تحلیل داده‌ها
۲۶۷	پودمان ۱۴: پیش‌آزمایی روش‌شناسی
۲۸۱	پودمان ۱۵: برنامه کار
۲۹۰	پودمان ۱۶: بودجه
۳۰۰	پودمان ۱۷: برنامه‌ریزی برای مدیریت، پایش و استفاده از نتایج
۳۱۱	پودمان ۱۸: نهایی کردن و بررسی طرح پیشنهادی تحقیق
۳۲۲	پودمان ۱۹: فعالیت‌های کار میدانی
۳۳۳	پودمان ۲۰: گزارش کار میدانی
۳۴۰	پیوست پودمان‌ها: راهنمای تنظیم دوره‌های HSR
۳۶۲	درباره نویسندگان

پیش گفتار

ثابت شده است که در ۲۰ سال گذشته پژوهش در سیستم‌های سلامت (HSR) ابزاری مفید برای تصمیم گیرندگان سلامت در کلیه سطوح، بوده و اطلاعات لازم را برای کسب آگاهی در تصمیم گیری برای آنان فراهم نموده است.

طرح الحاقی HSR برای منطقه آفریقای جنوبی، مبتنی بر دفتر سازمان بهداشت جهانی در هراره و تحت حمایت سازمان جهانی ژنو، موسسه سلطنتی منطقه حاره در آمستردام و دفتر همکاری توسعه فنی هلندی، نقش اصلی را در ارتقاء HSR برای منطقه آفریقا از ۱۹۸۷ داشته است. HSR مشتاقانه توسط بسیاری از وزارت‌های بهداشت و دانشگاه‌ها پذیرفته شده است. در ۱۹۹۶ دفتر منطقه‌ای سازمان بهداشت جهانی جنوب صحرا در آفریقا جهت اجرای HSR مسئولیت همه جانبه‌ای را به عهده گرفت. به دنبال پیشنهاد وزیران بهداشت منطقه، سازمان بهداشت جهانی و دفتر منطقه‌ای آن در جنوب صحرا در آفریقا در ۱۹۹۸ HSR را به عنوان برنامه منظم هر ۴۶ ایالت عضو خود در نظر گرفتند.

پودمان‌های آموزشی HSR حاضر که توسط گروه پژوهشگران علمی بین رشته‌ای ملی تهیه شده است، به میزان زیادی در افزایش علاقه‌مندی به HSR نقش داشته است. این کتاب به طور اولیه برای مدیران بهداشتی در سطوح مختلف به عنوان ابزار توسعه پژوهش‌های مبتنی بر حل مسأله در منطقه آفریقای جنوبی تهیه شده است؛ استفاده از پودمان‌ها همچنین در مالزی مفید بوده‌اند و بعداً کارکنان دانشکده بهداشت عمومی در سال ۱۹۹۱ از نسخه تکمیلی آن استفاده نمودند که توسط مرکز توسعه پژوهش بین‌المللی کانادا و خود سازمان بهداشت جهانی در ژنو چاپ شد و به زبان‌های فرانسه، اسپانیایی و پرتغالی و بخش‌هایی به زبان عربی، ویتنامی و چینی ترجمه شد. در قسمت‌های مختلف جهان پودمان‌ها طراحی و به کارگیری صدها طرح پژوهشی پژوهشگران و کارکنان بهداشتی را تسهیل نمودند. پودمان‌های HSR در جوامع بهداشتی و بخش‌های علوم اجتماعی بسیاری از دانشگاه‌های آفریقایی، آسیایی و آمریکایی لاتین برای آموزش دانشجویان و آماده سازی آنها برای کار میدانی استفاده شده است. همچنین توسط دوره‌های کارشناسی ارشد بهداشت عمومی در اروپا و آمریکا و برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی علاقه‌مند به پژوهش کاربردی مورد استفاده قرار گرفته است.

این کاربرد پیش بینی نشده پودمان‌ها در محافل علمی و حلقه‌های مدیریت بهداشتی سبب تولید سریع چاپ ۱۹۹۱ و چندین تجدید چاپ دیگر شد. گروه‌های متعدد کاربران پیشنهادات مفیدی برای تغییر و بهبود کتاب ارایه نمودند. بنابراین واحد HSR، دفتر منطقه‌ای سازمان بهداشت جهانی جنوب صحرا در آفریقا و IDRC تامین مالی شد و توسط موسسه سلطنتی منطقه حاره به چاپ رسید.

امید است این نسخه بازبینی شده پودمان‌ها بتواند به نیاز افراد در حین اجرا پاسخ دهد. به ویژه بسیاری از مسایل سلامتی جدید و متداوم که نیاز به پژوهش‌های عملکردی موثری دارند. چگونگی ارایه حمایت‌های لازم از اصلاحات بهداشتی و در همان زمان اطمینان یافتن از عدالت در دسترسی به مراقبت بهداشتی در گروه‌های پرخطر باز هم چالش عمده است. HSR یکی از ابزارهایی است که ما برای به دست آوردن بینش عمیق‌تر در این چالش و حداکثر تمرکز بر منابع خود در اختیار داریم. دکتر روفارو آر. چاتورا، سرپرست بخش سیستم‌های سلامت و توسعه خدمات سازمان بهداشت جهانی و دفتر منطقه‌ای آن در آفریقا، حاره

دکتر کریستینا زاروسکی، متخصص ارشد سلامت، IDRC اتاوا

خانم کاترین هاجکین، رئیس بخش سلامت، KIT، موسسه سلطنتی منطقه حاره، آمستردام